

DAVID H. STERN

**OBNOVA
ŽIDOVSKÉ
NARAVI
EVANĎELJA**

Poruka za kršćane

Naslov originala tiskan na engleskom jeziku u SAD-u pod naslovom:
Restoring the Jewishness of the Gospel.

COPYRIGHT ZA HRVATSKO IZDANJE © 2025. Biblijski institut,
Kušlanova 21, Zagreb. Izdano s odobrenjem Messianic Jews
Publishers, 6120 Day Long Lane, Clarksville, MD 21029, USA.
www.messianicjewsh.net.

Sva prava su pridržana.

UREDNIK Ervin Budiselić
PRIJEVOD Ervin Budiselić
LEKTURA Branka Riss
KOREKTURA Željka Strejček
GRAFIČKO OBLIKOVANJE Iva Đaković
IZDAJE Biblijski institut, Kušlanova 21, Zagreb
TISAK Markeda Zagreb
GODINA IZDANJA 2025.

Ako nije drugačije navedeno, svi biblijski citati korišteni su iz
Biblije u izdanju Kršćanske sadašnjosti iz 2006. g.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se
reproducirati u bilo kojem obliku bez prethodnih dopuštenja
nakladnika.

ISBN 978 953 8003 394
CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 001258143

OBNOVA ŽIDOVSKÉ NARAVI EVANĎELJA
Poruka za kršćane

SADRŽAJ

- UVOD, 11
- I. KONTEKSTUALIZACIJA NASUPROT OBNOVE, 17
- A. Kršćanstvo i kultura, 17
 - B. Kontekstualizacija evanđelja, 21
 - C. Ne kontekstualizacija, već evangelizacija tipa IV, 25
- II. OBNOVA ŽIDOVSKJE NARAVI EVANĐELJA, 31
- A. Definicija, 31
 - B. Crkva i Izrael u teologiji i povijesti, 32
 - C. Evanđelje je i korporativno (zajedničko) i individualno (osobno), 45
 - D. Ješua se poistovjećuje s narodom Izraela, 48
 - E. Bog će ispuniti svoja obećanja židovskom narodu, 52
 - F. Uloga Tore u evanđelju, 62
- III. PRETPOSTAVKE ZA OBANAVLJANJE ŽIDOVSKJE NARAVI EVANĐELJA, 85
- A. Kršćanstvo je židovsko, 85
 - B. Antisemitizam je nekršćanski, 87

c. Odbijanje ili zanemarivanje evangelizacije
Židova oblik je antisemitizma, 89

IV. BLAGOSLOVI, 101

A. Kako će Crkva biti blagoslovljena?, 101

B. Kako će židovski narod biti blagoslovljen?, 102

DODATAK

NAJVEĆI IZAZOV CRKVE – VIŠE OD SAMO „VOLJETI”
ŽIDOVE, 107

RJEČNIK HEBREJSKIH RIJEČI I IMENA, 117

POPIS BIBLIJSKIH CITATA I DRUGE KLASIČNE
LITERATURE, 123

OPĆE KAZALO, 135

UVOD

„Istina, cijela istina i ništa osim istine.” Evanđelje koje Crkva propovijeda, evanđelje Božje milosti za svaku osobu, zaista savršeno izraženo u prvih osam poglavlja Poslanice Rimljanima i ponekad sažeto u četiri ili pet „duhovnih zakona”, jest istina i ništa osim istine. No to nije cijela istina. Cijela istina zahtijeva obnovu ili vraćanje židovske naravi evanđelja.¹

Ova knjiga donosi jednu jednostavnu poruku: naime, ako Crkva ne učini sve što je u njezinoj moći da obnovi tu židovsku narav evanđelja, nedostaje joj ključan sastojak evanđelja. Posljedično, Crkva ne može ispravno ispuniti Veliko poslanje, a židovski narod ne može biti prava vrsta „svjetla narodima”. Umjesto definiranja značenja pojma „židovska narav”, neka cijela ova knjiga iznošenjem svoje poruke prenese sadržaj i okus onoga što treba biti obnovljeno.

Kada Crkva naviješta evanđelje kojemu nije obnovljena njegova židovska narav, u najboljem slučaju ne uspijeva navijestiti „sav

1 Izvorni naslov knjige na engleskom jeziku glasi „Restoring the Jewishness of the Gospel”. Problem kod prevođenja izraza „jewishness” na hrvatski leži u tome što se imenica „židovstvo” može se odnositi na židovski narod i/ili na židovsku religiju – judaizam. Autor se ne bavi obnovom judaizma ni židovskog naroda (posredno da, kada govori o obnovi Židova u Ješui kao Mesiji), već je u središtu ove knjige obnova židovskog karaktera, temelja, naravi, korijena i baštine koja je povezana s porukom evanđelja. Zbog nemogućnosti korištenja svih tih izraza, koji svaki na svoj način posreduju određene nijanse značenja, odlučio sam upotrijebiti pojam „židovska narav evanđelja” (*op. prev.*).

naum Božji” (Djela 20,27). U najgorem slučaju, možda prenosi ono što je Šaul [Pavao] nazvao „drugo evanđelje” (Galaćanima 1,6–9). Zbog tog pogrešnog propovijedanja ne pate samo Židovi već i pogani. Stoga vjerujem da se usredotočujem na izuzetno ozbiljan problem koji među kršćanima nije dobio pažnju koju zaslužuje.

Govoreći o obnovi židovske naravi evanđelja, pretpostavljam da će se moji čitatelji složiti sa sljedeće tri naznake koje same po sebi nisu dio tog procesa obnove, ali proizlaze iz njega: (1) kršćanstvo je židovsko, (2) antisemitizam² je nekršćanski i (3) odbijanje ili zanemarivanje evangelizacije Židova oblik je antisemitizma. Ove tvrdnje razmotrit ćemo u trećem poglavlju, te ćemo to poglavlje zaključiti osvrtom na ono što znači izraz u Rimljanima 1,16 koji govori da je evanđelje sila na spasenje „najprije Židovu”.

Prva dva poglavlja iznose glavnu ideju knjige. U prvom se poglavlju uspoređuje obnova židovske naravi evanđelja s pristupom koji podrazumijeva njegovu „kontekstualizaciju” te se zaključuje da je taj drugi pristup pogrešno usmjeren. Drugo je poglavlje središte knjige, rasprava o tome što se sve mijenja kada se evanđelju vrati njegova židovska narav.

Konačno, u četvrtom se poglavlju navode blagoslovi koji će proizaći iz obnove židovske naravi evanđelja. Na kraju se nalazi rječnik svih korištenih hebrejskih riječi i imena.

2 U ovoj je knjizi riječ „antisemitizam” sinonim za „antižidovstvo”. Upotreba ovog izraza na ovakav način može biti predmet kritike iz dva razloga. Prvo, za neke Arape bi ovo moglo biti uvredljivo jer su i oni Semiti. Međutim, govornici engleskog jezika pod pojmom „antisemitizam” ne podrazumijevaju antiarapski stav. Drugo, čuo sam prigovor od jednog kršćanina da riječ „antisemitizam” previše asocira na užase Hitlerove Njemačke. Iako ne pokušavam svaki puta kada upotrebljavam taj pojam izazvati te i takve uspomene, mora se priznati da antisemitizam predstavlja spektar zla, od relativno manjih grijeha do najgore zamislivih.

Ova je mala knjiga prvenstveno napisana za nežidovske kršćane i za židovske vjernike u Ješuu [Isusa] koji nisu mnogo razmišljali o tome koliko je njihova vjera zapravo židovska. Sav materijal u njoj pojavljuje se (s manjim izmjenama) u dužoj knjizi *Messianic Jewish Manifesto*³ koja je primarno napisana za židovske vjernike u Ješuu koji se pozitivno identificiraju sa svojim židovstvom, a sve ostale ohrabrujem da je čitaju, slikovito govoreći, kao da je gledaju preko ramena nekog mesijanskog Židova. Stoga bi oni koji žele dublje istražiti ideje iznesene u ovoj knjizi, ili koji smatraju da knjiga postavlja više pitanja nego što daje odgovora, ili koji žele bolje razumjeti moje stajalište o tim pitanjima, trebali pročitati *Messianic Jewish Manifesto*. Svatko tko će nakon čitanja te knjige imati pitanja, prijedloge ili kritike pozvan je da ih iznese.⁴

Što se tiče bilo Židova bilo pogana koji ne vjeruju u Ješuu, svrha ove knjige nije da ih uvjeri u suprotno. Na tržištu postoji mnoštvo knjiga koje su napisane s tim ciljem. No ova knjiga pretpostavlja, bez da to pokušava i dokazati, da je Ješua doista izraelski Mesija te da Novi zavjet i *Tanah* [Stari zavjet] predstavljaju Božju riječ za čovječanstvo.

Ukazano mi je da postoje kršćani koji ovu knjigu doživljavaju kao promicanje judaizantske hereze koju Šaul osuđuje u Poslanici Galaćanima. No „judaiziranje” ne znači poticanje novozavjetnih vjernika da istražuju židovsku narav i baštinu svoje vjere. Naprotiv, to znači jedno od sljedećeg troje ili

3 David H. Stern, *Messianic Jewish Manifesto* (P.O. Box 615, Clarksville, MD 21029, USA: Jewish New Testament Publications, Inc., 1988).

4 Poruke se mogu poslati na sljedeću adresu: Dr. David H. Stern P. O. Box 615 Clarksville, MD 21029, USA (napomena za hrvatsko izdanje: u trenutku izdavanja ove knjige, autor više nije među nama).

kombinaciju sljedećeg: (1) inzistiranje na tome da pogani ne mogu biti spašeni vjerom u Mesiju ako se ne obrate na židovstvo, (2) zahtijevanje da pogani koji su spašeni obdržavaju židovske kulturne običaje i/ili (3) legalizam, tj. zahtijevanje da pogani slijede iskrivljenu verziju Tore u kojoj se na Božji zakon gleda kao na skup pravila nepovezanih s vjerom. Ni ja ni velika većina mesijanskih Židova nismo judaizanti. Ako se ova knjiga čita u svjetlu onoga što „judaiziranje” uistinu znači, smatram da svaki pošten čitatelj ne bi trebao imati problem prihvatiti ono što ona poručuje.

David H. Stern

prosinca 1987. i svibnja 1990.

I.

KONTEKSTUALIZACIJA NASUPROT OBNOVE

A. KRŠĆANSTVO I KULTURA

1. „TRANSKULTURALNI JUDAIZAM”

„Veliko poslanje” koje je Ješua naložio Crkvi bilo je stvaranje učenike iz svih naroda.⁵ Međutim, čim su rani mesijanski Židovi počeli dosezati pogane, bilo je potrebno odvojiti evanđelje od njegovog kulturnog konteksta kako bi se osiguralo da njegova suštinska poruka ne bude opterećena kulturnom prtljagom koja nije potrebna za spasenje.

Učenje da Novi savez ne zahtijeva od pogana da postanu Židovi kako bi bili spašeni bio je traumatičan proces za židovske vjernike u Ješuu [Isusa]. Počelo je s Kefinom [Petrovom] vizijom i Kornelijevim obraćenjem.⁶ No Šaul [Pavao], Ješuin izaslanik [apostol] poganima, bio je taj koji je razradio mnoge detalje. Tako je bio prisutan na jeruzalemskom saboru kada je Jakov obznanio odluku da se pogani ne moraju obrezati i pridržavati *Tore* [Zakona] na način kako se to čini u tradicionalnom judaizmu. Umjesto toga, jedini je uvjet za njihovu punu prihvaćenost kao braće u Gospodinu

5 Matej 28,18–20.

6 Djela apostolska 10,1–11,18.

bilo držanje četiri *micvota* [‘zapovijedi’] koji su izneseni u Djelima apostolskim 15,20.

Kasnije je Šaul još jasnije izrazio do koje je mjere bio spreman ići kako bi pridobio ljude – bilo Židove bilo pogane – za Gospodina. U 1 Korinćanima 9,19–22 napisao je sljedeće:

„Uistinu, iako sam slobodan s obzirom na sve, pretvorio sam se u roba svima, da ih pridobijem što više. Sa Židovima sam bio kao Židov, da pridobijem Židove; s podložnicima Zakona kao podložnik Zakona – iako sâm nisam podložnik Zakona – da pridobijem podložnike Zakona. S onima koji su bez zakona bio sam kao bez zakona – iako nisam bez zakona Božjeg, štoviše, podložnik sam Kristova zakona – da pridobijem one koji su bez zakona. Sa slabićima sam bio slabić, da pridobijem slabiče. Svima njima postao sam sve, da kako neke spasim.”

Citirajući ovaj tekst, zbog često upućenih kritika osjećam se dužnim napomenuti da Šaul nije bio kameleon ili licemjer postajući „svima sve”. Umjesto toga, kada govori da je „postao” poput drugih, on time želi reći da se stavlja u njihov položaj, suosjeća s njima, pokušava razumjeti njihov način razmišljanja te obraća pažnju na to „odakle dolaze” i „gdje su bili”. Ono što ga je motiviralo bila je njegova želja da pridobije izgubljene. Mogao je biti lijen, mogao je zahtijevati da se drugi prilagode njegovoj kulturi umjesto da on suosjeća s njihovom. No Božji poziv u njegovu životu prisiljavao ga je da ide jednu milju dalje te da dopusti da ga se „porobi” za potrebe drugih.

Drugim riječima, Šaul nije prisiljavao pogane da usvoje židovsku kulturu. Shvatio je da je novozavjetna poruka za

pogane zapravo, prema riječima Phila Goblea, „transkulturalni judaizam”, ili ono što je postalo poznato kao kršćanstvo.

2. NETRANSKULTURALNO KRŠĆANSTVO

No nisu svi koji su pokušali prenijeti evanđelje preko kulturnih barijera razumjeli načela transkulturalne evangelizacije kako ih je Šaul podučavao. Često se događalo upravo suprotno: evanđelje se miješalo s kulturom, tako da poruka nije bila samo okretanje od grijeha prema Bogu kroz Ješuu već i napuštanje vlastite kulture i otuđenje od nje.

U nekim dijelovima svijeta misionari su živjeli (i još uvijek žive) u samostvorenom getu, „misionarskom kompleksu”. Kada bi Bog dotaknuo domaće ljude i dao im novi duh [novo rođenje], misionari bi ih doveli u svoj krug i dali im novu kulturu (obično Zapadnu).

James Michener slikovito opisuje ovaj pristup u svojoj knjizi *Hawaii*. Knjiga je povijesno netočna i ispunjena antikršćanskom pristranošću i predrasudama, no na trenutak ćemo usvojiti autorovu perspektivu. On prikazuje misionare iz Nove Engleske početkom 1800-ih koji od domorodaca na Havajima zahtijevaju da grade drvene crkve sa zvoncima i odijevaju se poput puritanaca kako bi postali kršćani. Morali su postati stranci u vlastitoj kulturi. *Kama 'aina* (urođenici) doista su često hodali goli, a kršćansko učenje zahtijeva čednost; ipak, čednost ne mora nužno značiti usvajanje strane odjeće. Kada ljudi postanu kršćani, trebaju se odreći samo svojih grijeha, ne svoje kulture, osim onih njezinih posebnosti koje krše biblijske norme.

3. „SADA KADA STE KRŠĆANI, UZMITE SENDVIČ SA ŠUNKOM!”

Što se tiče evangelizacije Židova, do četvrtog je stoljeća postala uobičajena praksa *ne* slijediti Šaulov obrazac predstavljanja evanđelja koji podrazumijeva način koji je najpogodniji za one kojima je ono namijenjeno. Naime, nije bilo dovoljno da Židov prihvati Ješuu kao svog Mesiju, Spasitelja i Gospodina; morao se „obratiti na kršćanstvo”⁷, što je obično značilo usvajanje strane kulture te ponekad zahtijevalo da se odrekne svega židovskog! Potonje se može vidjeti u ovoj ispovijesti carigradske crkve koju su Židovi morali potvrditi ako su htjeli pristupiti svetoj Zajednici židovskog Mesije, Ješue:

„Odičem se svih hebrejskih običaja, obreda, legalizama, be-skvasnih kruhova i žrtvenih janjaca, i svih drugih hebrejskih blagdana, žrtava, molitvi, škropljenja, pročišćenja, posvećenja i pomirenja, i postova, i novih mjeseca, i subota, i prazno-vjerja, i himni i pjesama i ceremonija i sinagoga, i hrane i pića Hebreja; jednom riječju, odričem se apsolutno svega židovskog, svakog zakona, obreda i običaja... te ako kasnije

7 Izraz „obratiti se na kršćanstvo” u ovoj knjizi ima drugačije značenje od izraza „postati mesijanskim Židovom”. Židovski obraćenici na kršćanstvo i mesijanski Židovi oboje vjeruju u Ješuu, ali potonji zadržavaju svoj židovski identitet (što uključuje židovske običaje kao i židovski način razmišljanja) – upravo ono što je židovskim vjernicima od četvrtog stoljeća nadalje često bilo zabranjeno činiti. Vidi Poglavlje II, Odjeljak B; i također moju knjigu, *Messianic Jewish Manifesto*, Poglavlje II (u novije vrijeme mnogi židovski obraćenici na kršćanstvo dobrovoljno su odlučili pobjeći od svog židovskog podrijetla, ignorirati ga ili ograničiti svoju razinu identifikacije s njime). Zapravo, u Novom zavjetu vjernici ne upotrebljavaju pojam „kršćanin” za mesijanske Židove, već za pogane koji su upoznali jedinog pravog Boga kroz Ješuu, židovskog Mesiju. Vidi *Messianic Jewish Manifesto*, Poglavlje II, Odjeljak C-4. O tome treba li se pojam „kršćanin” danas primjenjivati na mesijanske Židove govorim u *Messianic Jewish Manifesto*, Poglavlje III, Odjeljak H.

poželim zaniijekati i vratiti se židovskom praznovjerju, ili me pronađu kako jedem sa Židovima, ili se s njima gostim, ili tajno razgovaram i osuđujem kršćansku vjeru umjesto da ih otvoreno opovrgavam i osuđujem njihovu ispraznu vjeru, neka me zahvati drhtanje Kajina i guba Gehazija, kao i zakonske kazne kojima sam se podložio. I neka budem proklet u svijetu koji dolazi, i neka moja duša bude ponižena sa Sotonom i đavlima.”⁸

Više se nego jednom u novije vrijeme od mesijanskih Židova tražilo da „dokažu svoje kršćanstvo” tako da pojedu sendvič sa šunkom. Ponekad sam sâm osjetio izrazitu nelagodu koju bi izazvali kršćanski vođe kada bi otkrili da moja supruga i ja poštujemo *kašrut* [‘židovske zakone prehrane’].

B. KONTEKSTUALIZACIJA EVANĐELJA

Počevši istraživati problem ljudi koji su morali napustiti svoju kulturu kako bi postali kršćani, moderni misiolozi – stručnjaci koji pomažu evangelizatorima i misionarima u njihovom radu na izvršavanju Velikog poslanja – razvili su koncept *kontekstualizacije*. Ova riječ označava naviještanje evanđelja unutar konteksta kulture onih kojima se evanđelje naviješta, a ne izvan nje. Moglo bi se čak reći da je to samo pomodan način da se izrazi ono što je Šaul činio prirodno. Kada se evanđelje kontekstualizira, novi kršćani ostaju unutar svoje

8 „Profession of Faith, from the Church of Constantinople: From Assemani, Cod. Lit., I, str. 105”, prema navodu u: James Parkes, *The Conflict of the Church and the Synagogue* (New York: Atheneum, 1974), str. 397–398.

kulture i pokušavaju kako nju tako i sebe same uskladiti s Božjom voljom.

1. KONTEKSTUALIZACIJA EVANĐELJA ZA ŽIDOVE

Osnivanje onoga što je postalo poznato kao hebrejski kršćanski pokret u Engleskoj i drugim europskim zemljama tijekom devetnaestog stoljeća zapravo je bio pokušaj kontekstualizacije evanđelja za Židove. Židovskim vjernicima savjetovalo se da ne napuštaju svoj narod, već da ostanu Židovi, pod uvjetom da njihova novozavjetna vjera ostane pravovjerna. Ohrabrivale ih se da slave Pashu, Hanuku i druge blagdane, te općenito da izražavaju svoje židovstvo. Također im je rečeno da njihovo pridržavanje pojedinih dijelova Mojsijeva zakona ne unapređuje njihovo spasenje – jer poput pogana, i oni su spašeni vjerom, a ne „djelima Zakona“.

Kontekstualizacija je svakako bila poboljšanje u odnosu na ranije zahtijevanje od Židova da se odreknu svega židovskog. No tretirala je židovske vjernike kao problematične pojedince – umjesto da se bavi judaizmom i židovskim narodom kao korporativnim entitetom koji stoji nasuprot kršćanstvu i Crkvi i iznosi tvrdnje koje stoje u suprotnosti s biblijskim istinama.

2. EVANGELIZACIJA TIPA I, TIPA II I TIPA III

Misiolozi su razvili trostruku klasifikaciju kulturnih i jezičnih barijera koje se trebaju nadvladati da bi evanđelje bilo naviješteno.

Evanjelizacija tipa I predstavlja naviještanje evanđelja nominalnim kršćanima u vlastitoj kulturi. To su ljudi koji ne

samo da dijele isti jezik i kulturnu pozadinu već su možda odrasli idući u crkvu, slušajući evanđelje i čitajući Bibliju. Ukratko, oni su „kristijanizirani”, ali nisu nanovo rođeni. U smislu lakoće komunikacije, ovaj tip evangelizacije je najjednostavniji (drugo je pitanje je li najlakši u smislu spašavanja ljudi).

Evangelizacija tipa II označava naviještanje evanđelja ljudima koji dijele isti jezik te možda žive u istom ili sličnom društvu, ali čije kulturne i vjerske pretpostavke mogu biti vrlo različite. Kršćani bijelci više srednje klase iz predgrađa koji donose evanđelje nespašenim crncima niže klase iz grada – i crni kršćani iz grada koji donose evanđelje nespašenim bijelcima iz predgrađa – i jedni i drugi su uključeni u evangelizaciju ovoga tipa. Isto su tako japanski kršćani u Japanu, gdje je religijska sredina budiistička i šintoistička, uključeni u evangelizaciju tipa II.

Evangelizacija tipa III podrazumijeva naviještanje evanđelja preko kulturnih i jezičnih barijera koje ponekad mogu izgledati gotovo nepremostive. Ideja je dobro prikazana tradicionalnom slikom misionara u primitivnom plemenu u džungli koji uči jezik, smišlja abecedu, prevodi Bibliju, bori se s njemu nepoznatim kulturnim i fizičkim okruženjem, a sve kako bi objavio Božju milost. Isto tako bi se gorljivi kršćani iz Koreje ili Indonezije koji propovijedaju ravnodušnoj mladeži Europe mogli svrstati u ovaj tip evangelizacije.

Svaki od ovih tipova evangelizacije zahtijeva vlastiti pristup kontekstualizaciji. Na primjer, razmotrimo govorenje o važnim teološkim pojmovima. U evangelizaciji tipa I mogu se upotrebljavati „kršćanski jezik” i pojmovi kao što su „griješ”, „novo rođenje” i „spasenje”, s ciljem da slušatelji steknu dublje duhovno razumijevanje tih pojmova te da prihvate evanđelje. U evangelizaciji tipa II upotreba takvih pojmova izgleda neobično i

problematično. Nekršćanskim slušateljima ove ideje moraju se prenijeti korištenjem primjera iz života, a ne crkvenog žargona. U evangelizaciji tipa III jezik i kultura mogu u cijelosti otežati izražavanje tih pojmova i ideja.

3. KAKO SE ŽIDOVİ UKLAPAJU?

Kako se Židovi uklapaju u ovu shemu? Ako se židovski narod, kao nekršćanske članove istog društva i jezične skupine, smatra kandidatom za evangelizaciju tipa II, onda se pretpostavlja da Crkva navješćuje pravo evanđelje, tako da je zadatak jedino kontekstualizirati ga. Netko tko zagovara ovaj pristup argumentirat će to time da, ako Samoanac može biti kršćanin i ostati Samoanac, zašto Židov ne može biti kršćanin i ostati Židov.

Međutim, pomalo je neobično govoriti o kontekstualizaciji evanđelja za Židove, pa čak i pogrešno; jer je evanđelje u prvom redu bilo potpuno židovsko. Ako su korijeni kršćanstva židovski, ako je samo evanđelje u svojoj biti židovsko, zašto bi evanđelje za Židove trebalo biti kontekstualizirano?

Odgovor je da ne treba – pod uvjetom da se stvarno najvišešta novozavjetno evanđelje! Ustvari, evanđelje se moralo kontekstualizirati za pogane! U tome se sastojala Šaulova služba. To je bila pobjeda Djela apostolskih 15, gdje je jeruzalemski sabor odlučilo da pogani ne moraju postati Židovi kako bi postali kršćani. To je bila pobjeda Galaćanima 2, gdje je Šaul suočio Kefu [Petra] zbog judaiziranja nežidovskih vjernika. Kasnija povijest, koja je dovela do toga da su *Židovi* morali biti *poganizirani* kako bi postali mesijanski, pokazala je koliko je ta praksa odlutala od načela koja je Šaul postavio u Novom

zavjetu. Također je pokazala da se tijekom vremena dogodilo nešto vrlo neobično sa židovskim evanđeljem.

No praksa je odstupila ne samo od Šaulovih načela već i od njegove prakse. Šaul je cijeloga svoga života bio pobožan Židov. Prema knjizi Djela apostolskih, Šaul je obrezao Timoteja (Djela 16,3); redovito je išao u sinagogu (Djela 17,2); položio je židovski zavjet (Djela 18,18); žurio se u Jeruzalem kako bi proslavio židovski hodočasnički blagdan *Šavuot* [Pentekost] (20,16); plaćao je za druge Židove da prinesu židovske žrtve u židovskom Hramu (21,23–27); izjavio je pred židovskim Veličkim vijećem da je tada – u tom trenutku, a ne samo ranije – *paruš* [‘farizej’] (23,7); te ustvrdio pred rimskim guvernerom Festom da se nije „ogriješio ni o židovski Zakon, ni o hram” (25,8). Na kraju, vodeći dobru borbu, završivši trku i sačuvavši vjeru, mogao je reći Židovima u Rimu: „Nisam ništa učinio ni protiv naroda ni protiv otačkih običaja” (28,17) – pri čemu izraz „otačkih običaja” uključuje židovske tradicije, a ne samo pisanu *Toru*. Ako je takav život bio dovoljno dobar za Šaula, dovoljno je dobar i za današnje židovske vjernike. Dakle, bez sendviča sa šunkom, molim, za mesijanske Židove koji drže *košer*.

C. NE KONTEKSTUALIZACIJA, VEĆ EVANGELIZACIJA TIPA IV

Doista, svaki Židov može, poput Šaula, biti mesijanski i ostati Židov. Ipak, velika je pogreška misliti da to rješava sva pitanja, jer promašuje poantu. Razlog je teološki. Sa sociološkog gledišta, Židovi su samo još jedna kultura, poput Samoanaca (zapravo, nije baš tako jednostavno, jer postoji mnogo židovskih kultura).

No teološki gledano, Židovi su jedinstveni jer ih je Bog izabrao kao sredstvo za donošenje spasenja svijetu. Cijela Hebrejska Biblija to potvrđuje, kao i Novi zavjet (vidi Ivan 4,22; Rimljanima 3,2; 9,4–5). Židovi su Božji narod u smislu koji se ne odnosi na nijedan drugi narod na zemlji. Zbog toga Novi zavjet obiluje teološkim Scilama i Haribdama, stjenovitim mjestima koja nude opasan prolaz. Koji se drugi narod suočava s Galaćanima 3,28 („Nema tu više ni Židova ni Grka”) ili Efežanima 2,11–22 („pregradu koja ih je rastavljala”)? Kad francuski kršćani pofrancuzuju druge vjernike, tko u tome vidi neki doktrinarni problem? Međutim, ako mesijanski Židovi žele ostati Židovi – pazite se!

Ne, židovski narod više je od kulture, oni su Božji narod. Stoga, zadatak u odnosu na Židove nije kontekstualizirati evanđelje, kako bi se to trebalo činiti kada se evanđelje naviješta nežidovskim narodima koji imaju pogansku prošlost. U ovom je slučaju zadaća navijestiti evanđelje koje je teološki ispravno u odnosu na židovski narod, čija je povijest i uloga u prenošenju Božjeg spasenja sastavni dio Svetog pisma. *Kako bi se evangelizirao Božji narod, potrebna je evangelizacija tipa IV.*

Drugim riječima, kontekstualizacija nežidovskog oblika evanđelja za Židove predstavlja dvostruku diverziju. Izvorno je njegov židovski oblik bio kontekstualiziran za pogane – to je bio Šaulov velik doprinos evangelizaciji. No potom, kako su rane mesijanske židovske zajednice zadesila teška vremena te su nestajale, židovstvo izvorno prisutno u evanđelju također je iščeznulo, tako da je evanđelje kontekstualizirano za pogane lišeno svog židovskog temelja bilo jedino evanđelje koje je postojalo, „Prokrustova postelja” u kojoj

je židovski vjernik bio prisiljen leći.⁹ Ovakvo evanđelje, do nedavno posredovano (sa židovskog stajališta), prerađeno je i kontekstualizirano kako bi „izgledalo” više židovski. No dvostruka adaptacija nije isto što i original. Gledati u zrcalu odraz osobe koji se odražava u drugom zrcalu nije isto što i neposredno gledati osobu.

Ono što evangelizacija tipa IV zahtijeva nije nežidovsko evanđelje kontekstualizirano za Židove, već obnovu židovstva koje je zapravo prisutno u evanđelju, ali je postalo zamagljeno. Štoviše, i kršćani poganske pozadine trebaju aspekte evanđelja koje će im donijeti obnova židovske naravi evanđelja.

No mnogi se vjernici osjećaju nelagodno glede obnove židovske naravi evanđelja i poticanja mesijanskih Židova da izraze svoj židovski identitet. Boje se da će to dovesti do elitizma u kojem će se nežidovski kršćani osjećati kao drugorazredni građani Kraljevstva. Ta je opasnost realna i Sveto pismo upozorava na opasnost podjele između Židova i pogana u Tijelu Kristovom. Međutim, Novi zavjet također daje jamstvo da su oboje jedno u Ješui te služe jednom Bogu po jednom Duhu. Stoga, neka svi vjernici, i židovski i nežidovski, rade zajedno kako bi izbjegli zlonamjerne usporedbe koje samo služe Protivniku. Neka svaki mesijanski Židov i svaki kršćanin poganskog podrijetla pokaže u svom životu one elemente židovstva koji proizlaze iz njegove vlastite duhovne svijesti i identiteta, bez da osjeća osudu jer je u tom smislu iskazao bilo previše bilo premalo. I neka svaki ostane otvoren

9 „Prokrustova postelja” izraz je koji podrazumijeva nepodnošljiv ili mučan položaj u kojem se netko nalazi, najčešće protiv svoje volje (*op. prev.*).

za Božje vodstvo, kako bi, s obzirom kako na taj vid njegova života tako i na bilo koji drugi mogao biti sve više suobličan slici Ješue, koji je Mesija i za Židove i za pogane.

Nakon što smo upozorili na elitizam i podjele, sada postavljamo pitanje o tome što obnova židovske naravi evanđelja zapravo podrazumijeva. Sada usmjeravamo svoju pažnju na ovo pitanje.